

כַּלְהוּיָם:

DISPUTATIO PNEUMATICO-
PHILOLOGICA,

De

ANGELIS
IMPERIORUM,

Ex Dan. X. 13, 20.

Quam

Approbante Ampliss. Facult.

Philosophicâ Reg. Acad. Aboëns.

Sub

Moderamine

VIRI

Admod. Reverendi atque Praclariss.

Mag. ISAACI פְּרַסְמַנְדֵּר

L. L. Orient. Profess. Ordin.

Pro

Gradu Magisterii

Johanne Exhibet *Cajanus B.*

ZACHARIAS LITHOVIUS

Uhloa. Ostrobothn.

In Audit. Max. d. 7. Decemb. Anni 1700.

1773

DISSELTATIO PNEUMATA
PHILOSOPHICA

De

ANGELIS IMPERIORUM

EX DAT. X. 13. 1773

Quam

Approbavit Amplissima Facultas

Philosophica Reg. Acad. Abolita

Modestissimo

VIRI

Mag. ISAACI PUCHNERII

Mag. ISAACI PUCHNERII

L. J. Orient. Prof. Ord.

Pro

Gratu Magisterii

Abolita

ZACHARIAE LITTONIUS

Ulmae. Christophorus

in hunc aliam...

*Ex eo tempore, quo mihi benignitatis
 Tua radiis circumfuso, Reverendissi-
 mum Tuum vultum primum liberius
 venerari licuit, certò id animo per-
 suasi, tum demum divino favore summum
 mihi contigisse studiorum Patronum, quod et-
 jam non dubiis argumentis nunc exploratum
 habeo. Sesquiennium est, REVERENDISSIME
 PATER, ex quo Filii Tui carissimi atque opti-
 mi, ad paterna, hoc est, magna nati, sum à
 studiis, tot interim maectatus beneficiis, ut iis
 predicandis, non dicam remunerandis, nullus
 sufficiam. Documenta illa Paterna Tue benevo-
 lentia, qua in immerentem declarasti, venera-
 bundo potius recondo pectori, quam hic fri-
 gide commemorabo. Illud nunc humilimà ve-
 nio rogatum prece, ut specimen, quod mos A-
 cademicus extorsit, rude quidem, & ob nimiam
 festinationem immaturum, Tui tamen favoris
 aurà maturatum, ut gratissimi animi indicem
 eà accipias fronte, quam a naturà babes faven-
 tissimam, hoc est, serenà atque hilari; non eo
 quidem*

quidem à me oblatum animo, quasi beneficii
vicem rependisse temerè præsumserit, sed ut
novo vicissim beneficio mihi aucto, satis autea
obstricto, obstrictiori liceat esse. Utinam verò be-
nigniora fata & melior ratio amicà conspiratione
permitterent, ut dubia fieret palma pulcerrimæ
contentionis, an Tu impensiori favore me
inter Clientes Tuos foveas, vel Te majori Pie-
tate & submissione ego Patronum intimis ani-
mi suspiriis salvum atq; incolumem exoptem.
Quanguam illud quidem votum verecundius
pronuncio. Hoc tamen ad DEUM ardentissi-
mum semper erit, ut Te Ecclesia sua Columnen,
Rei non minus publicæ qaam Literariæ gran-
de decus, familia Nobilissima fulerum præci-
puum, Ingenuorum Clientum Patronum in-
comparabilem, non nisi post longos feliciter
exactos annorum decursus, ætate, meritis, glo-
riâ saturum, Cælo inferat, ceu vovet

Reverendissimæ Tuæ Paternitatis

Clientis devotissimus

ZACH, LITHOVIVS,

S.^e R.^e M.^{tie}

SUMME FIDO VIRO,
AULÆ REGIÆ CANCELLARIO;

Et non ita pridem,

Inter MAGNOS,

Ad

CZAREM MUSCOVITICUM

LEGATOS,

PRIMARIO;

ILLUSTRISSIMO atq; EXCELLENTISSIMO

DOMINO atque LIB. BARONI,

Dⁿ. JOHANNI

BERGENHIELM,

DOMINO & PATRONO SUO

GRATIOSISSIMO

PACEM, SALUTEM, & GLORIAM

PERENNEM!

Illustissime Domine,

S. R. M.

SUMME FIDO VIRO,

ANNA REGIAE CANCELLARIO

Et non in primum

Inter MAGNOS,

BA

Nxia diu me detinuit dubitatio,
an satis ex decoro foret, ILLU-
STRISSIMO TUO NOMINE
obscurum hocce & oppidò leve
exercitium Academicum inscri-

bere; sed fluctuantem erexit animum, bo-
namq; fecit spem favor iste, quo Ingenuos
quosq; artium liberalium cultores, planè sin-
gulari excipere atq; prosequi soles, qui, quan-
tò altiori in pectore residet, tantò genero-
sius ducit, humilimo cuiq; sui auram adspi-
rasse. Est namq; ratio perpetuæ famæ, quod
& Literarum, quæ Te ad tantum evexerunt
fastigium, & Literatorum, quos inter Illu-
stres, ipse Illustre fulges Sidus, Optimus &
perspicacissimus æstimator & Patronus insigni
Tuo merito saluteris. Ignosce proinde ILLU-
STRISSIME DOMINE, hujus rei conscientia,

Splendissimi Tui Nominis fulgore, has levē
pagellas Illustrare auso. Exponunt illæ, sed
simpliciter, ex unâ parte experimenta curæ
atq; tutelæ, quam pro Imperiis atque Regnis
Sanctissimi DEI Angeli gerunt; ex alterâ ra-
biem, quâ desertores illi Indigetes in eadem
grassantur, paucis depingunt. Egisti nuper
EXCELLENTISSIME DOMINE, ineunte hoc
Anno sæculari, ANGELUM, dum Caput Lega-
tionis ad Muscoviam, pacis confirmandæ gra-
tiâ existeres, cujus etiam certissimam spem
redux, exultanti tunc Patriæ attulisti: Sed Pa-
cis turbator Diabolus, tantas interim movit
urbas, ut in apertum jam proruperint bel-
lum. Quod ut felix claudat exitus, DEUS se-
riò invocandus est. Admitte idcirco hujus
saltem rei intuitu TUO NOMINE haud indi-
gnum hocce de Angelis argumentum, ad
Tuum conspectum, auctoremque illius Tuâ
respice gratiâ, qui pro Tuâ, Tuorumque per-
petuâ Incolumitate, vota ad DEUM funde-
re non intermitteret

ILLUSTRISSIMÆ TUÆ EXCELLENTIÆ

Humilimus Servus

ZACH. LITHOVIUS

S. R. M.^{ris}

FIDO VIRO,

REVERENDISSIMO IN CHRISTO

PATRI ac DOMINO,

Dⁿ. JOHANNI
GEZELIO,

S. S. Theol. DOCTORI

Consummatissimo,

Dioecesis Aboënsis EPISCOPO

longe dignissimo,

Et Regiæ ibidem Academiæ

PRO-CANCELLARIO

eminentissimo,

Ut & Consist. Ecclesiastici PRÆSIDI

Gravissimo,

Patrono & Promotori suo

benignissimo,

FELICITATEM & ANNOS!

*Admodum Reverendis, Amplissimis, Plur. Re-
verendis, Clarissimis, Spectatissimis, Venerabilibus
atque Doctissimis, De Ecclesiâ DEI & Repu-
blicâ optimè egregieque merentibus.*

Dn. JOHANNI CAJANO, Ministe-
rii S. in Bothnia Orient. per plures jam annos
Seniori, Pastori in Paldamo emerito, Præpo-
sitoq; Districtus Cajanaburgensis longè dignif-
simo, Literatorum Promotori incomparabili,
Patrono meo magno, submisso animi cultu æ-
ternum devenerando.

Dn. JACOBO FROSTERO, Pastori
in Uhlo dexterrimo, nec non Præposito adja-
centis Districtus gravissimo, Mæcenati devotâ
animi veneratione ætatem suspiciendo.

Mag. LAURENTIO LITHOVIO,
Pastori in Limingo longè meritissimo, ut co-
gnationis quodam vinculo mihi adnexo, ita
singulari veneratione perpetim colendo.

Mag. PETRO PORTINO, Pastori in
Phhâjotti vigilantissimo, quemadmodum pri-
dem Præceptoris laudatissimo; ita jam Promo-
tori devoto animi cultu & quibusvis obsequiis
reverenter observando.

Dn. JOHANNI TORNBORGIO,
Pastori in Tornoâ superiori multis meritis cla-
ro, ut ante duo lustra Nutritio perbenigno, ita
Fautori etiamnum sperando.

Dn. ABRAHAMO FALANDRO,
Pastori in Calasoti laudatissimo, Fautori plurimum honorando.

Dn. BARTHOLDO VAEHL, Pastori in Ilmola adcuratissimo, Fautori jugi obsequio & omni officiorum genere prosequendo.

Dn. ZACHARIÆ MATTHIÆ, Commissario Capitationis in Bothnia Orient. Spectatissimo, & Senatus Uhloënsis Seniori gravissimo, Avunculo multis nominibus mihi honorando.

Dn. CLAUDIO ZENDEZAN
Senatori & Civi Uhloënsi Primario, ut agnationis Jure mihi adstricto, ita ob beneficiorum acceptorū cumulum quovis honore maculando.

Dn. GUSTAVO LITHOVIO, Sacellano in Limingo Fidelissimo, ut consanguineo, ita Fautori optimo.

Dn. JOHANNI SALINGIO, Sacellano in Calasoti solertissimo, Fautori honorando.

Dn. GABRIELI LITHOVIO, Sacellano ibidem pervigili, Fratri Carissimo.

H*anc De Angelis Imperiorum Dissertationem
gradualem, etiam in Ecclesiâ Dei Angelis legatione
ejus cum laude surgentibus, in reverentia, quâ
debeo, & sincerioris amoris resseram, turbulenti hinc
temporibus Angelica tutela omnibus & singulis in-
simè commendatis*

offert

ZACH. LIRHOVIUS.

זכרה לו אלהי לטובה:

Neb. 13. v. ult.

SECTIO PRIOR,

Per Gradus Entium ordine ad Angelorum Considerationem ascendit, quorum existentia probata. de Genis Ethnicorum pauca sistet; atq; sic per certa eorundem officia, ad ea quae circa Respublicas praecipue sunt conspicua, adiutum parat.

S. I.

Augustissimum hocce Mundi theatrum, quantum quantum est, totum est divinae Majestatis & sapientiae exemplar evidentissimum; cujus, quot Creaturas, tot argumenta cerere licet luculentissima. Hanc

vero tantae mollis & pulcritudinis machinam, quam non ex temerario atomorum concursu conflata, multo minus ab aeterno existentem, sed in & cum temporis initio, nullis tamen fabricandorum operum Instrumentis, nullis vestibus, nullis hypomochliis, quippe quae nulla tunc erant, adhibitis, ex nihilo conditam credimus, non immediate sine causarum secundarum inter-ventu conservare voluit supremus rerum omnium moderator Deus, Potuisset sane omnia Vi-

A

sibiliã

sibilia & invisibilia, viventia & vitæ expertia, solo voluntatis suæ liberrimæ Imperio producta, vel solo nutu gubernare ac tueri; sed visum est ipsius sapientiæ, jucundo creaturarum ordine constituto, inferiores & ignobiliores, superiorum & præstantiorum regimini subicere, seu, ut August. loquitur Lib. 3. de Trin. c. 4. *Corpora crassiora & inferiora per subtiliora & potentiora quodam ordine regere*, ut sapientia ejus omnia tam pulchrè disponens à mortalibus agnita, tantò magis celebraretur. Profectò sapientia Creatoris non aliunde clarius, quàm ex ordine, quo omnem creaturarum apparatus distinxit, elucescit. In serie autem illâ, res inanimatæ imum dignitatis gradum sortitæ primò se offerunt; quarum in numero meritò suspicimus amplissimum illud corpus, astrorum receptaculum, Cælum, quod quantò altius summis Opificis collocatum est jussu, tantò magis animos mortalium in se convertit. Splendidissimum vero illud Cæli jubar Sol, in expanso illius vastissimo lucens, quem non in admirationem sui rapiat? Ceteræ pariter cæli faces, sidera nempe Firmamenti innumerabilia, tam constanti serie & amica harmoniâ, quæ sua obeunt munia, quid nisi divinæ sapientiæ testes sunt clarissimi? Res vitæ expertes proximo gradu excipiunt Corpora, quæ vegetanti prædita facultate, nutriuntur, augentur sibi que gignunt simile, inter quæ vel minima herba præsentem refert Creatorem De-

um. His vicissim ordine succedunt animalia, quibus præter dictas vires, sensus insuper competant; divinarum laudum præcones paratissimi. Nec tamen hic subsistit suavissimus ordo naturæ; sed ad ulterius Universi complementum hominem etiam, mundi Epitomen, desiderat, qui solus rationis capax, tot creaturarum suæ utilitati servientium est Dominus, à supremo nihilominus Numine, rerum omnium sator & conservatore, regendus. Sed cum Sapientiæ ipsius placuerit, non *ἀπέσωσ* solum potentia suæ virtute res creatas servare, spiritus admirandæ potentia, a materiæ tarditate liberos, ad ministerium tanti laboris adhibere voluit, quibus, sicut militibus summus Imperator in propugnando ordine, quem inter homines sanxit, utitur. Horum circa conservationem Universi operam, quam navant indefessam, novère omnes, qui in abstrusioris scientiæ recessus & diviniore sapientiæ thesauros, non incuriosis introspexerunt oculis. Hi namque divini throni stipatores, puta, qui statione sibi commissa fideliter servatâ, in bono confirmati sunt, functiones a Deo sibi concreditas summâ cum fide obeuntes, mandata ejus promptissimè exequuntur, ad nutum Imperantis semper intenti. Hi spirituales custodes pro fidelibus non tantum singulis, continuas agunt excubias; sed etiam societates atque imperia in mundo jugiter conservando, nunquam defatigantur. Hic Cœlestis exercitus contra Spiritus

maligni insultus pro ordinibus divinis implere
sua vibrat robora. Ex adverso autem illi, quos
in suum non minus quam mortalium atrox exi-
tium spontanea, sed turpis defectio à summo
fastigio deiecit, ad accelerandum humano gene-
ri interitum omnes conferunt vires: Id in vo-
tis perpetuo habentes, ut immixtis seditionum
procellis, Respublicas, divinâ gratiâ aliàs floren-
tes, miserè turbatum eant. Hinc Principibus,
& qui eorum sunt à secretis, perniciofa consilia
instillare non intermittunt, unde tot perfidæ
machinationes, tot convulsiones regnorum, tot
regionum vastationes sequuntur, quibus nisi di-
vina benignitas per cœlestes suos nuncios obvi-
am iret, actum esset de societate humanâ. Hâc
de re (cum ejus meditationem præsens in mun-
do rerum tristissima facies mihi suggereret, &
aliquid ad mandatum Ampliss. Sen. Acad. luci
publicæ dandum erat) rebar, nec mihi inutile,
nec præsentis rerum statui inconueniens, nec a-
liis ingratum fore, si paucis disquirerem. Sed
quod fatendum, hanc tam nobilem materiam,
cum ob temporis angustiam, quâ nimis coar-
ctabar, tum ob commodi temporis defectum, de
quo mecum conqueruntur, quotquot aliorum
studiis invigilantes, sua coguntur posthabere, ut
oportuit, limatius & plenius elaborare non licuit.
Quoniam etiam Ben. Lect. candorem & fa-
cilem censuram, parem sibi vicissim in suis co-
natibus ab aliis expectaturi, mihi polliceor.

Non vero hic in limine morabitur nos In-
 scriptionis consideratio onomatologica, cum vo-
 cabulis constet notis passimque obviis. Suffici-
 at hoc dixisse, nos hic acturos de Spiritibus fi-
 nitis completis, quatenus ad conservationem at-
 que enervationem Rerumpublicarum ex directi-
 one atque permisso divino concurrunt. Sed
 cum omnis nostra opera, non prius demonstra-
 ta Angelorum existentia, frustra futura sit, pri-
 mam curam ei probandæ impendemus. Idque
 eò magis, quod reperti sint, qui Angelos esse
 negaverint. Nam præter quosdam Veteres Phi-
 losophos, Saducæi, teste Lucâ Act. 23: 8. dixe-
 runt, *μη εἶναι ἀνάστασιν, μηδὲ Ἄγγελον, μήτε*
πνεῦμα. Batavus quidam Hermannus Riswich
 circa An. 1502. dicitur etiam negasse Angelos,
 tam bonos quam malos, testante Georg. Me-
 jero in Pneumat. part. spec. lib. 2. c. 2. Sect. 1.
 quibus addit Excell. Calovius, Libertinos, A-
 nabaptistas & nonnullos in Anglia Quackeros.
 Sunt tamen, qui dicunt Saducæos non simpli-
 citer negasse existentiam Angelorum, sed esse
 eos Spiritus permanentes, utpote qui non mi-
 nus ac homines, mortales in ortu ac occasu fo-
 rent. Ita Kipping. in Antiq. Rom. l. 1. c. 1.

S. III.

Existentiam Angelorum probaturis duplex
 occurrit principium; Lumen sc. naturæ atque

revelatum. Hoc argumenta suppeditat plusquam apodictica; ex illo autem solide atq; evidenter probatur, dari substantias Spirituales completas, a DEO & animâ rationali distinctas, non quidem a priori, quoniam sic probandum esset DEUM Angelos *de facto* produxisse, cum tamen talis productio, seu creatio, à liberrimâ DEI voluntate dependeat, quæ non nisi speciali revelatione nobis innotescere potest; sed saltem à posteriori, & quidem apodicticè, quatenus sunt Spiritus à DEO & anima rationali distincti, atq; probabiliter tantum, hos Spiritus esse Angelos. Accuratiss. itaq; Philosophorum vestigia legentes, quatuor potissimum id evincemus argumentis: [1.] ex effectis, quæ cernere licet in arreptitiis seu obsessis, hi licet naturâ tardi atque hebetes, sermones tamen exoticos, quos nunquam antea didicerunt, nec liberati amplius norunt, promptissimè proferunt & tanquam scientiarum adyta penetrassent, de iis differunt; sæpe etiam quæ remotissimis locis gesta sunt, & hinc occulta, patefaciunt. Proinde assistentes sibi habebunt naturas eminentiores, a quibus suppeditata noverunt. Neq; vero id atræ bili aut concitatis humoribus, ut volunt nonnulli, attribui potest, cum *verba & nomina sint significantia ex instituto*, ut ait Arist. l. 1. de Interpr. c. 2. Quomodo igitur melancholici humores ea progenerabunt. Excedit sanè vires naturæ, ut quis, non dico, verbum proferat,

ferat, sed continuo quasi flumine ad quavis non præmeditata aptè respondeat. Quis etiam virtute superiori id fieri neget, cum corporeâ mole graves in altum deveci, sine alarum remigio per aëra feruntur. Præterea incantamenta, blasphemias, quas sæpe horrendas evomunt, horum existentiam adstruunt. Quæ & similia plura non possunt esse a DEO, cum is nihil in sui honoris detrimentum agat; nec ab anima obsessorum unitâ, cum, ut dictum est, rudes sint plerumque atq; spissâ laborent ignorantia; nec â separata aliorum, cum illa aliud, præter suum corpus, non appetat, nec in aliud transfundi possit. Proinde relinquitur, â Spiritu aliquo, a DEO & anima humanâ diverso, tales effectus proficisci, qui probabiliter concluditur esse Angelus; dixi probabiliter, quis, observante id acutiss. Theol. Joh. Adamo Osiand. in Coll. Th. p. 1. loc. 4. Thes. 3. Gentilis aliquis non statim concludet ea esse ab Angelo, sed potius, ea procedere a vi quadam superiori. (2.) Præsentiam horum Spirituum arguunt responsa Idolorum, quæ olim vel per simulacra, vel e specu & terrestri cavernâ edebantur, hæc ab hominibus consulta, sæpe futura prædicebant, licet non rarò ambiguè, nec sine consulentium summo detrimento: fiebant in iis multa fraudibus vatum, atq; solertiâ humana, sed sæpius diabolicâ, cum sæpe prædixerint ea, ad quæ mentis humanæ acumen nul-

la ratione pertingere potuit. Nec sine ratione
 (3.) Spectrorum apparitiones adduntur ad pro-
 bandam existentiam Angelorum. Illorum ple-
 nae sunt Historiae. Quanquam non diffidendum
 est, melancholicos, furiosos & quorum imagi-
 natio est corrupta, spectra saepe fingere, quod
 & nimio metu multis contingit. *Bruto & De-
 oni visa fuisse spectra, quae edebant voces, nun-
 ciabant finem vitae, terroreque eos implebant,*
 refert Plutarchus in vitis eorum. Sanè Viri hi
 magni & rectae mentis compotes erant, attamen
 usq; adeo spectris visis commoti fuisse legun-
 tur, ut amicis suis ea, quae audiverant ac vide-
 rant, perculsi indicarent. Notum est, quod Ta-
 cit. Annal. II. & Plin. 7. Epist. ad Suram (quae
 inter testimonia Curt. Ruf. Historiae praefixa
 comparent) de Spectro Curtii Rufi tradant,
*quod ei Adrumeti spatianti oblata sit species mu-
 liebris ultra modum humanum, praenuncia cum
 Africam obtenturum, ibiq; moriturum, quod et-
 jam contigerit.* Accedit denique (4.) Constans
 Philosophorum Ethnicorum de Geniis atq; Dæ-
 moniis assertio. Primus eorum de natura Dæ-
 monum disseruisse putatur Hesiodus, qui eos im-
 mortales, aëra indatos, circa terram jussu Jovis
 vagari dixit, facta hominum observantes. Pla-
 tonis mentem Alcinoüs Hag. c. 4. ita exponit,
*quod post Deum supremum, Deos caelestium cor-
 porum praesides, tum deniq; Dæmonas per mundi
 Elementa distributos, tertio ordine locarit.* Hos
 tamen

tamen Dæmones Platonicos, Angelos esse negat Calov. Syst. Th. t. 4. Q. 3. cum hi fingantur ab illis corporei & passionibus obnoxii; Angeli vero, quos Deos vocant, sunt illis Spiritus immortales. Adeò inter se differunt Ethnicæ Theologiæ Mystæ in describendâ naturâ Dæmonum, ut verum sit quod dicat Lud. Viv. in August. l. 9. De civ. Dei. c. 11. *Alia sentit Apulejus, quam Plato, alia Plotinus, quam Apulejus diversa ab his Porphyrius, nec cum Jamblicho aut quoquam alio in omnibus convenit Proclo: nimirum Demonibus ipsis pro natura sua, varia illis & fallacia dietitantibus.* Dum circa Angelorum existentiam probandam versamur, observamus, non planè inusitatum apud Gentiles, fuisse nomen illud. In versibus a Clemente Alexandrino Strom. 5. citatis, Orpheoq; adscriptis, expressa Angelorum fit mentio:

Σὼ δὲ θεῶν πρεσβυτέρων πρεσβύται πολυμόχοι
 ἄγγελοι, οἵσι μέμηλε, βεβήτους ὡς πάντα τε
 λέϊται:

Throno tuo ignito adstant laboriosi

Angeli, quibus cura est, quemadmodum mortalibus omnia gerantur.

Cyprianus etiam in de Idol. vanit. Plato, inquit, unum DEUM servans, cæteros Angelos vel Demonas dicit. Observationem quoque meretur Angelorum Iapsum Gentilibus non profus ignotum fuisse: refert Plutarchus in de Vitand. are alien. ex Empedocle,

clē, *Dæmones in pontum corruisse & scelerum pœnas dedisse, eosq; θελάϊδες & ἔργονπέεις, a Diis expulsos & cœlo delap̄os appellat. Nec aliud quam defectionem rebellium Angelorum significare videntur Titanum & Gigantum, qui cœlo utrique dicuntur esse prognati, prælia adversus Jovem, & cœlestis regni affectatio, eorumq; clades & supplicia. Nam detruos esse in tartara, illieque flammis torqueri, non sine veri significatione, commenti sunt Poëtæ. Quid aliud quam casus Angelorum notatur per *Aten illam, quæ a Jove, quem læserat de cœlo deturbata, addito juramento, nunquam illuc redituram, ut Homerus l. 19. Iliad. sive naturæ suæ excellentis beneficio, sive, quod conjicere licet, ex Mosis scriptis haustum, prodidit. Fieri enim hic potuit, quemadmodum in aliis Christianæ Religionis Mysteriis, ut Satanæ ista e sinu Ecclesiæ suffuraretur, atq; in suam scenam traduceret, suoq; cothurno indueret, interpolata atque miro astu ad falsitatis ingenium conformata.**

§. IV.

Ex Lumine naturæ probatam dedimus existentiam Spirituum Completorum. In proferendis ex scripturâ sacrâ argumentis tanto erimus breviores, quanto ea cuique sunt notiora. Probatur vero indubitato, dari Angelos, (α) ex nominibus eorum passim obviis: (β) officiis: (γ) apparitionibus: (δ) Angelorum bonorum constantiâ

stantiâ in veritate; (ε) malorum apostasiâ & suppliciiis. Mirari proinde subit aliquos, quorum etiam nos §. II. meminimus, repertos fuisse, qui scripturam admittentes, Angelos nihilominus negarint, Credibile est eos, quoniam Moses nullam horum expressam fecit mentionem, eò adductos fuisse. Sed nec auri, gemmarumque, vel ullorum mineralium aut metallorum productionem meminit Moses; quis tamen inde ea neget creata esse? Varias vero adducunt Mosis interpretes hujus silentii rationes. *Nonnulli* dicunt id factum esse ad præcavendam Idolomaniam, ad quam populus Hebraeus valde pronus erat. Sed eodem periculo descripsisset creationem Solis, Lunæ, astrorum bestiarumque, quippe quæ tam Judæis, quàm Gentilibus aliis horrendæ Idololatriæ materiam suppeditarunt. *Alii* hæc prætendunt causam, quod si Angelorum in initio facta fuisset mentio, Deus operâ eorum mundum creasse putaretur. Verum posito & demonstrato Angelos esse creaturas, sponte cadit esse Creatores. Placet etiam *non paucis*, ruditati Judæorum divinum originum scriptorem sese accommodare voluisse, sed cur non animadvertunt, non Judæis tantum, sed universæ Ecclesiæ scribenda fuisse; subtiliora longe mysteria Judæis revelata novimus, cur non & hoc? Longe itaque simplicius dicitur non placuisse Mosis ἀγγελολογίαν dare, de-

scriptis

scriptionē Creaturarum visibilium contento, cum scopus ejus esset, compendiosè naturæ primordia & mundi natales describere.

§. V.

Demonstratâ, ut remur, existentia atque naturâ Angelorum, instituti ratio exigit, ut de Officiis eorum, non omnibus, sed præcipuè quæ circa universi hujus & Rerum publicarum conservationem sunt conspicua, aliqua adferamus. Fuit illud jam olim in Platonis Schola non obscure traditum, illis spiritibus administrari omnia per orbem, quos Deus extra nexum cum materiâ constituit. Sic apud Lactantium L. I. c. 4. ait Seneca: *Deus cum prima fundamenta molis pulcherrime jaceret, fecit ut omnia sub Ducibus suis irent, & quamvis ipse per totum corpus se intenderet, tamen ministros Regni sui Deos genuit.* Triplex Angelorum Officium pro triplici eorum ministerio, quod summo Deo præstant, ex mente Ethaicorum statuit Voss. in Theol. Gent. l. 1. c. 7. *Primum circa preces Deo offerendas, iisque exauditis, in bonis hominibus procurandis versatur. Qua de re egregiè Apulejus lib. de Deo Socratis: sunt quedam divina media potestates, per quas & desideria nostra & merita ad Deos commeant. Hos græco nomine daiuovos nuncupant, inter mortales cælicolasque, vectores hinc precum, inde Donorum.* Alterum posuere Platonici in

mandatis Dei nunciandis, mirabilibus patrandis futurisq; prædicendis. De quibus loc. cit. Apul. hunc in modum: *Per hos eosdem, (Dæmones) ut Plato autumat, cuncta denunciata, & Magorum varia miracula (mirabilia potius) omnesq; præfagiorum species reguntur.* Quod de hisce sciunt Platonici, etiam ex parte convenit doctrinæ Christianæ. Novimus ex Historiâ Evangelicâ Angelos Pastoribus nuncium attulisse de nato Salvatore. Quid mirandum magis, quàm Sadrachum & socios ejus in ardentissimam fornacem coniectos, Angelum Domini sic servasse, ut non modo non læderentur, sed carmine suo Deum celebrarent? Danieli indicatur per Angelum status populi Judaici sub Regibus Perficis atq; Ægyptiis, ut ex Dan. patet, *Tertium* ministerium assignarunt Gentiles eis in tutelâ hominum. Quâ de re, quoniam maxime ad nostrum propositum facit, pluribus agemus.

§. VI.

Constans est apud veteres Philosophos sententia, adjunctos esse hominib; ad custodiam certos quosdam spiritus, qui Genii sunt dicti; horum alios statuerunt *Universales*, quos putarunt toti nationi præesse, idcirco *Gentis Genios* nuncuparunt: alios *Particulares*, ex quibus certus cuique homini deputatus sit, hic speciatim dictus est *Genius*, quod generationibus præsit, gentiumque inseparabiliter comitetur.

forinus Genium describit, quod sit Numen, cu-
jus in tutela, ut quisque natus vivit, sive quod
ut generamur, curat; sive quod nos genitos su-
scipiat atque tueatur. Variis vero imaginibus
effingebant suos Genios Ethnici: Interdum ja-
venili vel puerili formâ, interdum senili, In-
terdum serpentis; quandoque etiam hominis
militaris, dextrâ pateram in modum sacrifi-
cantis, sinistrâ cornucopiæ habentis; huic cum
res sacra fiebat mero ac floribus, sanguine ab-
tinebatur. Socrat. Euclides apud Censorinum
c. 3. duplicem cuique homini ab ortu assigna-
tum esse Genium arbitratur, unum Bonum
malum alterum. Ille qualis ab Ethnicis sit
habitus, præter ea quæ jam dicta sunt, discere
licet ex Apulejo, qui de Gen. Socr. agens, *Hic*
(Genius) inquit, *est arbiter individuus, dome-*
sticus (speculator, singularis Præfectus, insepara-
bilis testis, malorum improbator, bonorum pro-
bator, in rebus incertis prospectator, dubiis præ-
monitor, periculosis vitator, egenis opitulator, qui
tibi queat, tum somniis, tum signis, tum etiam
fortasse coram, cum usus postulat, mala averrun-
care, bona prosperare. Plato eos vocet Pastores
divinos, & animis hominum adjunctos socios,
quibus præsent, dum corporibus illigati tenentur,
postquam corporibus sunt soluti deducunt ad in-
feros. Nec tantum bonum, sed etiam malum
Genium crediderunt veteres. Hunc, ni fallor,
intelligit Davus apud Ter. Phorm. Act. I. sc. 8.
dum

dum dicit: *Memini relinqui me Deo irato meo.*
 De malo illo Genio qui Cassio Parmensi sopi-
 to obversatus est, vid. Val. Max. l. 1. c. 7. Virgilii
 illud: *Quisque suos patimur, Manes,* utriusque
 comitatum respicere videtur. Olympiodorus
 tamen unicum Dæmonem animæ custodem esse
 statuit; qui pro mutatione animæ subinde mu-
 tetur. Vid. Galæus in Jambl. p. 313. Apud Ju-
 dzos communem fuisse opinionem, singulos
 homines peculiariter alicui Angelo esse commen-
 dados, liquet ex Act 12: 15. ubi cum ancilla Rhode
 dixisset, se agnoscere vocem Petri præ foribus
 stantis, hi quibus illud nuciabat, dicunt, *Angelus*
ejus est. Hinc etiam nata est quaestio, utrum
 singulis piis unus, an v. plures sint dati Cu-
 stodes Angeli? Prius affirmare videntur non-
 nulli e Patribus Ecclesiae primitivæ. Ita enim
 S. Hieron. l. 3. in Matth. c. 18. 10. *Magna est di-*
gnitas animarum, ut una quæque habeat ab ortu
nativitatis in custodiam sui delegatum Angelum.
 Verior tamen videtur eorum sententia, qui pu-
 tant plures Angelos unicuique; adesse tutelares. A-
 perte enim dicitur Ps. 91. *Angelis suis mandavit*
de te. plures Angeli portant unigenitum Lazari animam
in sinu Abrahæ, Luc. 16. plures etiam custodie-
 runt Eliszum 2. Reg. 6: 10. Quin imo, cum plures
 Angeli mali eidem homini insidiantur, plures si-
 ne dubio Angeli excubias pro unoquoque fide-
 lium agunt. Quamquam vel unus, si Deo pla-
 cuerit, uni homini custodiendo sufficere pu-
 tandus est.

SECTIO POSTERIOR.

Curam Angelorum circa Respublicas, etiam Gentilibus in Diis suis tutelaribus notam, exponit, ejusq; nonnulla experimenta exhibet; hinc ad considerationem Angeli Regni Perfici factâ digressionem, eum Malum, seu Diabolum aulicum esse probat; cujus perversa studia atq; effectus, non in Regno tantum Perfico, sed & in aliis, ubi breviter detexit, Voto claudet.

S. I.

Nec singulorum tantummodo curam gerunt Angeli, sed etiam salus Universi Imperii & Republicæ totius ab eorum custodiâ dependet. Uti enim non casu admiranda hæc mundâ compages extitit; ita nec, postquam homines in Societates coaluere, fatuâ forte immensum Imperiorum corpus stare credendum. Sapientissimus DEUS, qui primum hecce universum per spatia diduxit, qui mortalium genus per orbem sparsit & ad consensum perduxit; qui magnis Imperiis divinum ordinem & splendorem adjecit, fecitq; ut consisterent felicibus successibus, ille conservat eadem & severâ lege tutetur; non tamen id immediatè agit, sed utitur ministerio Angelorum; non secus ac summus Princeps, per Magistratus intermedios omnia gubernat. Non quod defatigaretur tantâ mole, si solus eam rexerit, cum nutu suo omnia firmiter & inconcusse manere queant; sed quod

summae potentiae abditam vim per sanctorum
 Creaturarum, corporeae molis expertium, ad-
 miniculum ostendere voluit. Quae horum spi-
 rituum sit cura circa regna atq; regiones, non
 omnino latuit Ethnicos. Crediderunt illi nul-
 lum regnum vinci evertique posse, nisi intelli-
 gentia ipsi praefecta inde amoveretur. Hinc
 evocatio Geniorum introducta & Romanis u-
 surpata fuit; quare nomina Deorum tutelarium
 summa cura occultabantur, ne possent evocari.
 Modum, quo evocatio illa fiebat, dignum ar-
 bitratus sum, quem ex Macrobio l. 3. sat. c. 9a
 describerem: Is vero talis fuisse legitur: *Si Deus,
 si Dea es, cui populus civitasque Carthagenen-
 sis est in tutelâ, teque maximè ille, qui urbis hu-
 jus populique tutelam recepisti, precor, veneror-
 que, veniamque a vobis peto, ut vos populum,
 civitatemque Carthagenensium deseratis, loca,
 templa, sacra urbemque eorum deseratis, absque
 his abeatis, etque populo civitatig; metum, for-
 midinem, oblivionem injiciatis, proditique Ro-
 mam ad me meosque veniatis, nostraque
 vobis loca, templa, sacra, urbs acceptior
 probatiorque sit, mihi quoque populoque Ro-
 mano, militibusque meis praepositi sitis, ut scia-
 mus, intelligamusque si ita feceritis, voveo vo-
 bis templa ludosque facturum. Huc etiam alludit
 Virgilius 2 Aeneid.*

*Excessere omnes adytis, arisque relictis
 Dii, quibus imperium hoc steterat.*

Nec malè quadrat huc , quod narrat Joseph. de bello Jud. l. 7. c. 12. Cum templi Hierosolymitani , ingrataeque urbis instaret excidium , Angelos , procul dubio tutelares , hanc ex adyto ipso edidisse vocem : *migremus hinc*. Quid de hisce habeat Historia Romana , non est nobis à re nostra tantum otii , ut singula persequamur. Illud præterire non possumus quod refert Flor. l. 1. c. 11. In *Conflictu ad Regillum lacum adversus Latinos fortiter dimicasse & nutante victoria , pugnam restituisse , duos in candidis equis , quos Castorem & Pollucem esse crediderunt , & Romæ sub vesperam victoriaam nunciasse* , de similibus aliis vid. Flor. l. 2. c. 12. Val. Max. l. 1. c. 8. Nos , quibus purior affulsit Lnx , certiora Angelicæ custodiæ ex sacris literis depromemus documenta. Notabilis est locus Act. 16: 9. ubi Paulo in visione apparet vir quidam Macedo , Angelus procul dubio Regionis illius curam gerens ac invitans Apostolum ad prædicandum Evangelium in regione illa. Angelicæ potentiae , in hostibus Judæorum posternendis , stupendum occurrit exemplum , cui aliud vix simile reperire licet , 2 Reg. 19. 35. Ubi Angelus Ezechiam injuste pressum à Tyranno , & regnum ejus , hoste fugato , servat , occisis in Assyriorum castris centum & octoginta quinque hominum milibus sub Sennacherib militantibus. Bellis Machabaicis missos legimus de Cælo equites magno coruscantes fulgore , qui

præliis interesse, piam gentem tutari, hostes
 telis & fulminibus palam incessere visi sunt,
 Non pigebit hic narrare, quid à S. Angelo-
 rum validâ manu passus sit Heliodorus, Tem-
 pli impius Vastator & thesaurorum prædo.
 Ille Seleuri Regis mandatis instructus, proditore
 Simone transfugâ, susq; deq; habitis Onie sum-
 mi Pontificis monitis, Templum invadit, om-
 nia tumultu replet, quapropter Hierosolymitani
 terrore perculsi, auxilium diuinum supplices po-
 scunt, quod præsertissimum etiam experiuntur;
 Nam equus omni ornamentorum genere conspi-
 cuus, cælo demittitur, ei sessor erat terribilis,
 quem thorax fulgens texit. Ille concitatissimo
 gradu in Heliodorum ferebatur, ipsumque in ter-
 ram dedit. Duo Juvenes facie formosâ, Angelice
 nempe Dei, quod reliquum est, exsequuntur,
 humiq; jacentem & penè exanimem, durissimis
 verberibus dedolant, ut superbissimus pridem
 Dei contemptor, verberabilissimus, ut Plautino
 utar joco, sexcentiplagus factus fuerit. Plura
 exempla, quibus publicæ tranquillitatis turbato-
 res S. Angelis pœnas dedisse leguntur, addu-
 cere supersedeo, quoniam ea passim in S. literis
 prostant. Nec tantum aperto Marte exercitus
 impiorum delent; verum etiam adversus in-
 visibiles potestates, Spiritus malignos, Regno-
 rum atq; omnis divini ordinis hostes infensissi-
 mos, continua gerunt bella, confusionem, no-
 xia consilia, interitum reipublicæ inferrentia.

& quicquid scelerum concipi potest, quæ in Aulis Regum Principumq̄ occultis artibus excitant perditissimi hi spiritus, impediendo, regnorum saluti invigilant. Huius rei evidentissimum exemplum est apud Denielem C. 10. v. 13, 20. Ubi Angelus aperit Danieli quanta vehementia adversus Principem regni Persiæ, quem Sp. malignum esse in seq̄. probabimus, pugnaverit, adeò quidem ut ex altiori principatu Angelus Michael in subsidium fuerit mittendus. Quem locum, quoniam maximam huic nostro instituto fœneraturus est lucem, pluribus evolvemus.

§. II.

Sed antequam huic vado nos committimus, causam & occasionem hujus Angelicæ concertationis in antecessum adduxisse haud inconveniens fuerit. Sciendum itaq̄; est, quod postquam e Babylonicâ captivitate israelitas eductos, dulci Patriæ restituere decrevisses Deus, ut extructâ ædificatâq̄; cum Templo Hierosolymâ, cultus Dei nitore pristino redderetur, atq̄; sic Messiæ promissi adventus expectaretur, Diabolus omni conatu ac molimine, Sanctissimo huic Dei instituto restiterit, partim Regis Persarum animum à proposito restituendi alienando, partim ea Aulicis consilia suggerendo, quæ populi Israelitici reditum in Patriam, si non interverterent, saltem retardarent. Postquam vero per divinam benignitatem Anno primo Cyri, ut

ri, ut videre est 2. Par. 36: 22. Esdr. 1. 1. decretum solutæ captivitatis Babylonicæ, quam tot annis sub Babyloniæ Monarchis sustinuerunt Judæi, promulgatum fuisset Orienti, omnem movit lapidem perditissimus hic Spiritus, ut Templi restaurandi, urbisq; reparandæ successus impediretur. Hinc viginti & unius dierum prælium contra Diabolum (qui Principis Regni Persarum titulo hic insignitur) Angelo, qui in illustri visione apparuit Danieli, ortum est, quod tam acriter utrinq; commissum legimus, ut Michaele adjutore & Satanæ oppugnatore potentissimo opus fuerit, cujus ope adjutus palmam apud Persicum Monarcham tandem obtinuit. Solet hic multum inter Philologos disceptari, quid per Principem Persiæ, Angeli Antagonistam, hic intelligatur. Tres præcipuè reperire licet sententias. *Prima* est eorum, qui Cyrum, vel filium ejus Cambysem intelligunt; Sic post Judæos Calviniani plerique. Sed sufficit huic sententiæ refellendæ, quod Princeps Regni Persarum hic manifeste distingvatur, à Rege Persarum: dicitur namque v. 13. Angelo præconi Danielis manendum fuisse apud Regem Persarum, quia Princeps Persarum restitit ei. Deinde quis credat hominem, mortalem non adsvetum divinis hisce visionibus, laturum fuisse flammam, quas Angelus de se sparserat, cum ad conspectum summæ claritatis Daniel obstupefactus totus cohorrerit; aut si secreto impulsu

id factum quis dixerit, explicet nobis, quomodo Cambyles adeo oppugnavit hunc Angelum, ut Michaelis succenturiatâ ope indigeret. Proinde neque Cyrus, utpote decantatissimæ pietatis Monarcha; neque Cambyles, impar tanto Cœlorum Heroi adversarius; sed alius aliquis apud Cyrum se opposuit Angelo, qui cum aliquâ virium confinitate aulus fuit congregi cum Angelicâ potestate. Hinc *Secunda* eorum emergit sententia, qui Spiritum eumq; bonum fuisse tradunt, & quidem Præsidentem istius Provinciae, qui cum videret Judæos cum fructu hactenus inter Chaldæos & Persas vixisse, quorum plurimos ad veram religionem converterint; tum etiam, quod Judæi rebus adversis essent meliores quam secundis, ajunt, idcirco noluisse eos e ditione suâ abstrahi, contranitente Gabriele & Michaele Judæorum patronis, qui, si Judæi diutius mansissent in Perside, paulatim eos fuisse imbibituros mores Persarum, & relicto veri Dei cultu, ad Idola conversuros, contenderunt. Hanc Sententiam veterum nonnulli & Pontificii pleriq; fovent, haustam, [ut opinatur Pheiff, in Dub. Vex. in h. l.) è Scholis Judæorum, imò etiam ab ipsis ethnicis, de quorum Diis tutelaribus nos pauca in præcedentibus. Modum Confligendi Disputatorium ex Papistis commemorantem Vide Dorsch, Sept. Ang. p. 18. seq. Quæ sententia, quibuscunq; figmentis aut pigmentis coloretur, probari nequaquam potest;

est; cum nulla inter Angelos bonos possit esse discordia, nedum contentio aliqua vel pugna: perfecta enim charitas, quæ est in Angelis bonis, & summa voluntatis eorum ad voluntatem Dei conformatio, omnem dissidii rationem excludit. Adde, quod liberatio populi Judaici ex captivitate Babylonicâ DEO fuerit grata; quippe quam ipse definierat, & per Prophetas promiserat: quomodo ergo aliquis Angelorum bonorum illam impedire fuisset ausus. Proinde *tertiam*, quæ Orthodoxorum, eorumq; accuratissimorum, est sententia, sequemur. Hi per Principem hunc Persarum, Angeli adversarium, malum Angelum, seu Dæmonem aliquem insignem prævalentem in aulâ Persicâ intelligunt. Sic Lutherus in Gloss. Marg. vocat eum ein Königl. Hoff-Teuffel. Confirmat hanc sententiam, quod mali Spiritus Principatus & potestates frequenter in Scr. Sacrà dicantur: vel quia diversis gentibus infidelibus dominantur: vel quia in Inferiores Spiritus atque Dæmonia suos exercent principatus. Sic Christus Joh. 12: 31. Diabolum vocat ἀρχὴν τοῦ κόσμου τούτου. & Paulus Eph. 6. 12. Dæmones appellat ἀρχὰς, ἐξουσίας καὶ κοσμοκρατορίας τῶν σκότειν. Hisce ergo mundi & tenebrarum Principibus Regni quoq; Persici obtigisse provinciam non dubitandum. Novimus namque Satanam in Aulâ Davidis fuisse occupatissimum, ut numerato populo, gravis toti nationi accerferetur plaga. 1. Par. 21: 1. Item in Au-

la Achabi, ut mendaciloquio Prophetarum cruentum promoveretur bellum. 1. Reg. 22: 22. Cum ergo & h. l. disertè profiteatur bonus Dei Angelus sibi voluntatis divinæ executori obstitisse huic Principem per dies adeò multas, manifestò concluditur, bonum istum nequaquam fuisse, nam alias eam promovisset quocunque pacto potuisset. Modum, quo iste conflictus Angelorum contigerit, haud proclive est dicere, cum crassa ista armorum hostilium in sensus incurrentium conditio penitus exulet ab hac Angelicâ luctâ. Sufficit utrumque eorum occupatum fuisse in flectendis Persarum animis ad studia prorsus contraria. Vide tamen bene conflictum istum depingentem Franzium Orac. 23. Interp. Scr. Placet nunc ex Rupert. l. 9. de vict. Verb. quæ satis appositè ad hanc rem adfert, apponere: *Ubi sit ista pugna? In campo justitie, ipso spectatore & Judice DEo. Quomodo mali & boni pugnant inter se? Malus pugnat accusando, bonus defendendo. In quantum est magna & vera accusatio mali Angeli, in tantum est tarda & invalida boni defensio. Exempli causa. Angelus malus qui aderat regno Assyriorum, quo ductæ sunt in captivitatem decem tribus, validissime eas accusabat; quod nunquam recessissent a peccatis Jeroboam, quod cum Regibus suis pertinaciter & incorrigibiliter peccassent, & quia hæc accusatio gravissima erat, propterea inefficax fuit apud DEum defensio boni Angeli, qui curam gerebat illa.*

illarum tribuum. Quapropter nunquam ille tribus à captivitate sunt liberatæ. Similiter malus Angelus, qui aderat Persis, & vocatur hoc loco Princeps Regni Persarum, vehementer obstitabat, ne tribus Juda captivitate liberaretur. Hoc autem faciebat quatuor modis. Primum instigando Judæos ad gravissimâ scelera, quò liberatione ex captivitate apud DEum indigniores redderentur; tum dissuadendo Judæis reditum in Patriam, exaggeratus bonis, quæ in captivitate certò possidebant, & amplificatis malis, quæ in reditu perperessuri erant, contra vero minuendo bona quæ ex reditu in patriam sperare poterant, ad hoc alienando animum Cyri a Judæis, ut reversis in Judæam minime faveret, & eos, qui apud ipsum remanserant, nullo modo dimitteret, svadens id majorem in modum incolumitati, tranquillitati & diuturnitati imperii sui expedire. Præterea gravissimam eorum DEO Judæorum accusationem afferebat, exponens eorum scelera, propter quæ secundum legem justitiæ divinæ nullo modo liberari deberent. Hæc ille malus Angelus adversus tribum Juda.

§. III.

Ex hisce liquido constat quantâ curâ quantoque ardore S. Dei Angeli, Satanæ insultibus resistendo, Imperiorum atque regnorum salutem promoveant. Non tamen hic Becano aliisque Pontificiis assentimur, qui hinc unicuique Provinciæ, etiam infidelium, certum atque

que peculiarem Angelum præpositum esse concludunt; cum sc. S. id nullibi affirmet, multo minus ex lumine naturæ pateat, imo diversum non tantum ex hoc loco, sed & aliunde liquet: Sic Civitatem Dothan cingebant integri exercitus Angelorum, 2. Reg. 6. Et uni homini plures esse ordinatos Angelos antea probavimus. Quidni ergo integris Regnis & provinciis plures assignabuntur? Quod vero hic de Michaële supremi ordinis infimæ Hierarchiæ Archangelo (Cui tot basilicas extractas legimus] ex lib. de cœlest. Hier., qui Dionysio Areopagitæ tribuitur, habent Pontificii, dudum est, quod noluit approbare pia modestia. Præterea Michaellem h. l. non pro creato, sed increato Angelo accipi, non contemnendæ sunt rationes, quas videsis apud Gejerum in h. l. Imo dubium est, an ullibi in totâ Scr. S. Michael sumatur pro Angelo creato, in quam rem inquirere nostri non est instituti. Confer hæc de re Jac. Mart. part. post. Disp. Schol. th. 5. p. 404. item D. Gerh. in Disp. Isag. l. de Ang. c. 1. §. 13. Nos ex hisce hoc tantum colligimus, Deum pro benignissimâ simulque justissimâ suâ voluntate Spiritibus invisibilibus circa conservationem & everisionem Rerumpublicarum magnam concedere potestatem. Divinitas quædam profecto est imperii dignitas. Istud sane est vinculum, per quod hominum societas cohæret, ille Spiritus vitalis, quem hæc tot millia trahunt, nihil ipsa futura nisi

nisi onus & præda, si mens illa imperii subtrahatur. Proinde quanto sublimiorem Imperii Majestatem novit esse, tanto majori impetu in id grassatur immanissimus divini Ordinis turbator. Nec humiles tantum casas aut abjectas domos peragrat, sed ipsis Principum atque magnatum aulis se ingerit: mala ubique & arcana suggerens consilia: suppressens, ubi potest, bona & moderata: & quò plus novit damni & exitii redundare in rempublicam ab iis, qui & potentiâ & auctoritate valent, eò acriores adhibet stimulos, vehementioresque admevet arietes: velut impetuosi nimbi, qui Cedros, quò altiores sunt, eò majori impetu quatunt, quoniam earum calu non possunt non humiles quoque lædi arbores. Hinc scitè Gregor. l. i. moral. c. i. *Omnis qui dispensandis rebus terrenis præsidet, occulti hostis jaculis latius patet. Novit enim vaserrimus veterator, quò gradus & dignitas altior, eò lapsus & majores & graviores esse. Gravis est D. Lutheri in hanc rem sententia: Imperium quodvis Principem suum ex inferis habet, quò imperium majus, eò major & pejor Diabolus, qui Reges, Principesque miris modis exagitant, nunc impediunt, nunc provocant ad iram, bella latrocinia, fastum, libidines, & vitia alia, ut necessarium omnino sit, Deum etiam bonos Angelos ex cælo & Principes in custodiam Regum & Principum contra potestates Inferas emittere.*

S. IV.

Quamquam quodvis Imperium ex abdito divi-
 nae sapientiae consilio fatales habeat periodos,
 quas determinare inter reservata supremæ Ma-
 jestatis est; tamen acerrimus divini Ordinis ho-
 stis Diabolus, non intermittit in perniciem in-
 teritumq; regnorum, causas accelerare. Primum
 in Imperio debet esse Religionis atque sincera-
 rerum divinarum cura: hanc occultis artibus
 animis Imperantium eximere omni conamine
 satagit Dæmon, locoque ejus impietatem plan-
 tare, quæ ubi radices egit, sola, licet reliquæ
 non accedant causæ (quæ tamen ab illa abesse
 non possunt) satis habet virium ad rempublicam
 evertendam. Hæc enim ad justam vindictam ex-
 timulat Deum, cujus si exardescat ira, nullæ
 tantæ sunt vires, tantæ opes, tantæ copiæ,
 quæ ab hoc non absumantur incendio & in ci-
 neres redigantur. Si autem veræ religionis a-
 more magistratus simul & subditi, quæ sui
 muneris sunt, procurant, si Dei patrocinio &
 Angelorum honorum tutelâ Respublica nititur,
 nulla tanta vis est, aut violentis, nullus conatus
 aut impetus quorumlibet hostium tantus est, quem
 ejusmodi respublica excipere non possit & fran-
 gere. Vidit etiam suo seculo curam Religio-
 nis ad rationem status pertinere Machiavellus,
 cum l. i. disp. p. 60. Si, inquit, *diligens cura Re-
 ligionis, per Romanorum in gentilitate sollicitudi-
 ni, à Respublica Christiane Principibus observata
 fuisset,*

*fuisse, longe majori felicitate & pace in orbe
 Christiano fueremur. Summi vero Numinis reve-
 rentiâ atque cultu ex animis Imperantium atque
 subditorum ejectis, ad quævis vitia facilis fit la-
 plus; hinc Luxus & libidines profluunt, quæ ita
 temperat impurissimus spiritus, ut singulare or-
 namentum aulicum habeantur. Ubi per luxu-
 riam Regni opes sunt exhaustæ, ad latrocinia,
 & innocentum expilationem apertum monstrat
 campum, & horribilem bellorum fragorem in
 suavissimum melos transformat. Unde non
 potest non Regnorum concussio, & tandem,
 nisi maturè per convenientia media obviam
 eatur, totalis everasio sequi. Has, occasio-
 ne Loc. Dan. vaserrimi Imperiorum hostis
 fraudes & perniciosos effectus detexisse nobis
 sufficiat. Causas alias tam Generales quam spe-
 ciales mutationum atque everisionum Rerumpu-
 blicarum vide recententes Politicos, in his
 Wolfg. Heiderum integris orationibus duode-
 cima. Bœcl, Dissert. Polit. 19. Nos vicissim hic
 apponimus gravissimum Lutheri iudicium di-
 centis: *Hinc apparet cur tanta sit in aulis Re-
 gum & Principum feritas & barbaries, cur tan-
 ta veementia salus publica reprimatur; bella
 vero & infortunia tanta copia exardescant: Dia-
 boli namque ibi confluunt incitant & instigant,
 aut tot tantaque impedimenta injiciunt, ut nus-
 quam sese expedire vel prudentissimi possint. Ex-
 mpli gratia; Cum liberandi essent, ex captivita-**

Babylonica Judæi per Reges Persicos, nullibi ex voto res succedebat, quanquam non alieni essent Reges, ut Angelus hic dicat, laborandum sibi vehementer esse, & bellandum contra Persarum seductorem Principem, & tamen periculum esse, si eò profuiscatur, ne interim nova Diabolorum acies ex Græcia confluat. Adeò semper una pugna depugnata, imminere novam, idque ex Diabolorum irrequieta perversitate. Sed quâ ferociâ in Regno Persico grassatus est Satan, quis dubitet eundem in aliis quoque regnis convellendis non pari uti audaciâ. Id sanè clamatis hisce temporibus tristissima rerum facies in orbe Christiano abunde monstrat. Itum est a Sacro Sancta Conjunctionis necessitudine; divini humanique juris vincula turpissimè sunt rupta; Fraudibus sine pudore res agitur. Quis negaverit hæc à fraudum & omnium turbarum satore atq; sutores Diabolo oriri? Triplici ære circumvallatum pectus habere necesse est, qui publicis hisce malis non ingemiscat. Et qui Satanæ technas strenuè amoliri non satagat, pietatis & virtutis amorem exuisse censendus est. Tum vero optimè ejus machinationibus resistitur, cum quisq; Pietate in DEUM, fide & obsequio in REGEM, amore in PATRIAM, suum faciendo officium, Angelorum consortio sese dignum præstat.

Nos de cætero

Angelum magni Consilii supplicēs ve-
neramur, quò *REGEM NOSTRUM CLE-*
MENTISSIMUM CAROLUM XII.

qui nuper ex incomparabili vereq; Regiã
magnanimitate, ad hostium injustissimo-
rum vim reprimendam, in fines Regni
feliciter se appulit, Angelorum suorum
præsidiis undiquaq; stipatum tueatur, ar-
tus ipsius atq; lacertos perenni invictãq;
virtute corroboret, exercitum pariter,
armaque ejus justissima victricia reddat,
hostium fraudes atq; insidias in sua ipso-
rum capita retundat. Coërce Benignis-
sime **DEUS** Zebaoth Satanæ furores,
Pacis & tranquillitatis publicæ ocores ad
Pacis consilia reflecte, quò Patria nostra
carissima, flagranti bello nunc afflicta,
sem feliciter defungatur, dulcissimaq;
stituta Paci, sub tutelã Clementiæ
CAROLINÆ refoveatur, æ-
ternumq; Vigeat!

כל הנשמה תהלל יה הללו - יהוה

Clarissime Domine Candidate,
Præceptor optime,

GAudeo, mihi occasionem, quam sæpe quaesivi, nunc sponte oblatam esse, quâ tibi gratuler; id nisi facerem, ingrati animi notam vix effugerem: fidelis namque tua informatio tanti meritò à me fit, ut obstrictissimum me agnoscam ad quævis fausta Tibi apprecandum, quod quidem prolixioribus nunc non licet facere verbis, cum id pagellæ vetet angustia, & teneriores adhuc ingenii vires id non valeant ritè exsequi. Proinde hæc Votorum esto summa: Ut honorum, quos merito tuo propediem auspiciatò adis, jucundum quantocius reportes præmium; Unde gloria Nominis divini, Ecclesiæ Dei emolumentum, Tui, Tuorumque gaudium resultet, sic vovet
Tui addictissimus
JOH. GEZELIUS,
J. F. J. Nep.

Herr Præceptor,

Jag hörde för en tid/ det J Præceptor r
Ett Proof om Engla-wårn/ at låta gå i
Dy gaf min skyldigheet i Hiertat mig en knyck/
Hur iag med godt maneer/ Ehr dygd och wackra snille
Kund prissa; men min Tid'r kan ej så nått det rätta
Som sig wål borde: dy geer Ehr der om bewijs
Fast bätt'r Ehr Engla-Wårck; at J förtient ha
Pris /

Det Loford Momus sielf skall från Ehr aldrig slite
Detta betygar